

konzultacijom službenih dokumenata i novinskoga gradiva otvoriti pitanje razvoja događaja u kontekstu geneze fašizma u Istri s posebnim osvrtom na pozicioniranje lokalnih, regionalnih i državnih talijanskih vlasti.

Renato Matić s Odsjeka za sociologiju Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu u predavanju „Cenzura – od knjiga do Holokausta“ osvrnuo se na korelaciju između noći kada je na berlinskom Opernplatzu 10. svibnja 1933. pod parolom „Protiv nenjemačkoga duha“ spaljeno na stotine knjiga i Holokausta koji je uslijedio. Paljenjem knjiga i simbolički je najavljen zločinački pohod u kojem je, između ostalih, stradalo i šest milijuna europskih Židova. Matiću je lajtmotiv predavanja bila rečenica Heinricha Heinea „Kad gore knjige, na kraju gore i ljudi.“ Obračun s pisanom riječi simbolički je najčešće uključivao ritualno paljenje knjiga, što je bio uvod u ograničavanje slobode izražavanja i na drugim poljima ljudskoga djelovanja, zaključio je Matić.

Posljednje je predavanje održala Ivana Hebrang Grgić videovezom iz Zagreba. U izlaganju „Knjižnice, cenzura i slobodan pristup informacijama“ ukratko je prikazala povijest cenzure i ulogu knjižnica u raznim razdobljima. Osvrnula se na temeljne dokumente koji su na općenitoj razini povezani s intelektualnom slobodom i pravom na slobodan pristup informacijama, primjerice francuska Deklaracija o pravima čovjeka i građanina (1789.), ali i noviji dokumenti, poput Opće deklaracije o ljudskom pravima UN-a (1948.). Spomenula je i odredbe nekih dokumenata koji su konkretnije povezani s knjižnicama i slobodnim pristupom informacijama, npr. IFLA-in i UNESCO-ov manifest za narodne knjižnice. Zaključno je istaknula važnost izgradnje knjižničnih zbirki na načelima slobodnoga pristupa informacijama. Službeni program skupa priveden je kraju raspravom i zaključnim govorima.

Igor Jovanović

Znanstveni skup *Naša sloga (1870. – 2020.)*, Pula, 3. – 5. rujna 2020.

Na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli je od 3. do 5. rujna 2020. u organizaciji Odsjeka za kroatistiku i Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta održan znanstveni skup *Naša sloga (1870. – 2020.)*, čime je obilježena 150. godišnjica pokretanja prvih hrvatskih novina u Istri. Glavna je namjera skupa

bila ukazati na povijesni, jezični, književni i kulturološki značaj *Naše sloge*, stoga su izlaganja bila najviše posvećena samome glasilu. Izlagalo je pedesetak izlagača, domaćih i inozemnih, zbog čega su se neke teme mogle čuti na engleskom ili talijanskom jeziku. Skup je održan virtualno, na mrežnoj platformi BigBlueButton.

Prvoga dana skupa plenarna su izlaganja održali Nevio Šetić, „*Naša sloga* – poticatelj hrvatskoga preporodnog i nacionalno-integracijskog procesa u Istri i na kvarnerskim otocima od 1870. do 1915.“, i Vlasta Rišner, „*Naša sloga* i novinsko-časopisna norma na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće“.

Drugoga dana skupa, 4. rujna, uslijedila su predavanja izlagača koji su bili raspoređeni u dvije sekcije. U prvoj su sekciji izlaganja započela zajedničkim predavanjem „Uloga periodike u izgradnji nacionalnog identiteta tijekom devetnaestog stoljeća“ Ivone Smolčić i Ervina Pavlekovića. Zatim je Robert Skenderović iznio komparativnu analizu dviju novina „*Bunjevačke šokačke novine* i *Naša sloga* – dva slučaja pokretanja preporodnih glasila na rubovima hrvatskog etničkog prostora“. Izgradnjom nacionalnoga identiteta u listu *Naša sloga* bavio se Mark Gjokaj u predavanju „*Naša sloga* – oblik izgradnje nacionalnog identiteta i pisana kultura Hrvata u Istri“. Nadalje je Željko Klaić održao predavanje „*Naša sloga* kao glasilo Političkog društva za Hrvate i Slovence u Istri prvih godina svoga djelovanja“. Stipan Trogrlić izlagao je na temu „Program istarskih hrvatskih katolika prema pisanju *Pučkog prijatelja* (1899. – 1914.)“, nakon čega je Ivan Milotić izložio „Oblikovanje moderne nacije i etnička linija u Istri početkom XX. stoljeća (međunarodnopravno gledište)“.

Nakon kratke pauze uslijedila su predavanja iz gospodarske povijesti. Alida Perkov održala je izlaganje „Gospodarstvo Istre u člancima *Naše sloge* 1870. – 1915.“, a potom Olja Višković „Odjek Jubilarne gospodarsko-šumarske izložbe iz 1891. u Istri (kroz novine *Naša sloga*)“. O prirodnim nepogodama bilo je riječi u izlaganju Valtera Baldaša „Prirodne nepogode u Istri prema pisanju *Naše sloge*“.

Popodnevna izlaganja otvorila je Maja Polić temom „Djelovanje preporoditelja Liburnijske Istre i kvarnerskih otoka u listu *Naša sloga*“. Andrea Roknić Bežanić održala je izlaganje „Prilog poznavanju prilika u Rijeci kroz stranice *Naše sloge*“, a na lokalnu povijest Vodnjana osvrnuo se Marin Pekica, „Vodnjan i nacionalno-integracijski procesi u člancima *Naše sloge*“. „Medijski odjeci ‘procesu protiv puljske Kamorre’ pred porotnim sudom u Rijeci“ bili su

tema Dunje Milotić, a Mihovila Dabe „Položaj hrvatskih učitelja u Istri početkom XX. stoljeća prema pisanju *Naše sloge*“. U edukacijskom tonu nastavila je i Dijana Muškardin koja je imala izlaganje „*Naša sloga* kao povijesni izvor u nastavi povijesti“. Jelena Barić održala je izlaganje „Zlatno doba opatijskog lječilišta u člancima *Naša sloga* (1884. – 1914.)“, a nakon toga Salvator Žitko „Slovensko-hrvatska solidarnost od 1882./1883. do 1902.“

Istovremeno s radom prve sekcije, u drugoj virtualnoj dvorani tekla su predavanja druge sekcije. Prvo je izlaganje održala Sandra Tamaro, „Svjesna i nesvjesna uporaba talijanizama i talijanskog jezika u dijalozima Franine i Jurine iz *Naše Sloge*“. „Časopisi *Mladi Istranin* i *Mladi Hrvat* Viktora Cara Emina u listu *Naša sloga*“ bili su predmet interesa Vjekoslave Jurdana, Alena Klančara i Mariele Tomičić. Uslijedio je niz predavanja iz područja lingvistike: Vanessa Vitković Marčeta održala je izlaganje „Nazivi za jezike u *Našoj slogi*“, Teodora Fonović Cvijanović „Uloga kalendara *Istran* i *Naše sloge* u oblikovanju hrvatskoga jezičnog standarda u Istri“, Samanta Milotić Bančić „Frazemi u tekstovima *Franina* i *Jurina* u *Istarskoj riječi* (godište 1923.)“, a Dolores Butić „Hrvatski fonemi u djelu *Obsidio Iadrensis*“. Sljedeći niz predavanja odnosio se na kulturološka istraživanja. Estela Banov izabrala je temu „Uloga *Naše sloge* u objavljivanju zapisa i vrednovanju usmene poezije Istre i kvarnerskih otoka“, Nataša Urošević „Pisana kultura u Istri i izgradnja nacionalnog identiteta – od Matije Vlačića Ilirika do narodnog preporoda“, Ivana Paula Gortan-Carlin „Buđenje nacionalne svijesti glazbom: Glazbeni život Istre krajem 19. i početkom 20. stoljeća“, Barbara i Kristina Riman „Časopis *Naša sloga* kao odraz i izvor predodžbi nacionalnoga, političkoga i kulturnoga identiteta Slovenaca u Istri prije Prvog svjetskog rata“, Fabrizio Fioretti „Pula i književnost u člancima *Heretičara*“, Valter Milovan i Valentina Kolić Pavić „Romanizmi u *Jurini* i *Franini*“, a Martina Damiani „Lo spazio dato alle donne nel giornalismo istriano dal 1870 al 1890“. Idućih nekoliko predavanja odnosilo se je na izvanistarske teme. Bojana Schubert pripremila je izlaganje „S preporodnih margina: Josip Vračan i njegovi jezici“, Emina Berbić Kolar „Prikaz Slavonije i slavonskih prilika u *Slavonskom narodnom kalendaru* iz 1961., s naglaskom na elementima slavonskog dijalekta i slavonskog kulturološkog određenja sredine 20. stoljeća“, a Kristina Riman i Maja Verdonik „Sjećanja iz djetinjstva Janka Barlea na primjeru njegovih pripovijetki u slovenskoj periodici“.

Trećega dana skupa, 5. rujna, izlaganja su ponovno bila održana u dvjema paralelnim sekcijama. Antoni Cetnarowicz izložio je temu „Politika poljskog

kluba u Carevinskom vijeću na stranicama *Naše sloge*“, Amer Maslo „Ustanak na prostoru Bosne i Hercegovine (1875. – 1878.): Percepcija Osmanskog Carstva u listu *Naša sloga*“, a teme Bosne i Hercegovine dotaknuo se i Marijan Čipčić u predavanju „*Naša sloga* prema aneksiji Bosne i Hercegovine: prosudbe i pogledi“. Zdravko Matić i Damir Stručić izlagali su temu „*Naša sloga* o potresu u Zagrebu 9. studenog 1880.“. Hrvatske novine iz Mostara analizirao je Tihomir Zovko, „Uloga hrvatskih novina iz Mostara u procesu hrvatske nacionalne integracije“. Zatim su Vlatka Vukelić i Vladimir Šumanović održali predavanje „Povijest sisačkog tiskarstva – prva polovica 20. stoljeća“, a Denis Njari „Novine slavonskih Mađara (1908. – 1918.)“.

Predavanja u drugoj sekciji otvorila je Barbara Đurasović izlaganjem „Uloga kanonika Antuna Liepopilija i Joza Crnice u listu *Prava Crvena Hrvatska*“. Zatim se Ante Bralić osvrnuo na dalmatinsko novinstvo u izlaganju „Dalmatinsko novinstvo i politička zbivanja u Banskoj Hrvatskoj (1911. – 1914.)“. O dubrovačkim novinama govorio je Ahmet Kalajdžić, „Stare dubrovačke novine kao izvor za istraživanje prostitucije na jugu Hrvatske do Prvog svjetskog rata“. Magdalena Matijević održala je izlaganje „Bez kardinalskog šešira, ali uzdignuta čela – Odnos zagrebačkoga nadbiskupa Antuna Bauera prema Istri“, Francesco Toncich „The Italian-Written Cultural and Scientific Press in the Habsburg Istria as Factor of Identification“, Karin Sabadin „Public Media and Construction of Community“ te Lovre Božina i Marin Beroš „Novac kao čimbenik nacionalnog identiteta i monetarne suverenosti“.

Znanstveni skup *Naša sloga (1870. – 2020.)* na prigodan je način obilježio 150 godina od pokretanja tih novina, vrlo važnih za istarsku noviju povijest. Mogla su se čuti razna predavanja iz domene povijesti, lingvistike, kulturologije. Svojim su istraživanjima brojni izlagači uvelike pridonijeli promišljanju i razmatranju uloge i utjecaja prvoga i najznačajnijega hrvatskog lista u Istri.

Igor Jovanović

Znanstveni skup *Past, Present, Future*, Pula, 15. – 17. listopada 2020.

U organizaciji Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli održan je od 15. do 17. listopada 2020. četvrti bijenalni znanstveni skup *Past, Present, Future* s temom „(Ne)prolazne barijere: granice i